

Bijeenkomst van 15 Maart 1935 te Arnhem.

Voorzitter: Zijne Excellentie Luitenant-Generaal b. d.
C. A. PRINS.

De VOORZITTER.

Mijne Heeren! Ik heet U allen welkom op deze vergadering buiten 's-Gravenhage. Wij zijn hier al vaker in Arnhem geweest en het is mij aangenaam te kunnen verklaren, dat wij ook ditmaal wederom met genoeg hierheen kwamen. Ik roep in het bijzonder een woord van welkom toe aan den Generaal-Majoor NAUTA PIETER, commandant van de IVe Divisie. Het doet mij genoeg onzen oud Onder-Voorzitter wederom eens aan de bestuurstafel te mogen begroeten. Het doet ons ook bijzonder veel genoeg, dat er zooveel leden uit naburige garnizoensplaatsen, als Ede, ja zelfs uit 's Bosch en uit het verre Assen, naar hier zijn gekomen. Wij stellen dat zeer op prijs. Ten slotte mag ik nog een woord van welkom spreken tot onze introducés, die aan den oproep tot bijwoning van deze vergadering hebben gevolg gegeven. Ik spreek voorts een hartelijk dankwoord tot onze beide correspondenten te Arnhem, den Majoor RIBBIUS van de Infanterie en den Kapitein MAAS van de Rijdende Artillerie, voor de uitmuntende wijze waarop zij dezen avond hebben voorbereid.

Ik wil verder een woord van waardeering wijden aan de Onderafdeeling Arnhem der A.R.K.O., welke vereeniging, niettegenstaande zulks voor haar niet gemakkelijk was, een reeds lang belegde vergadering ten behoeve van onze bijeenkomst heeft willen uitstellen.

Zeer tot onzen spijt heeft er hedenavond tevens een belangrijke bijeenkomst plaats van den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm, waardoor verschillende reserve-officieren onze vergadering niet konden bijwonen.

Wij hebben gemeend dat voor hedenavond een tactisch

onderwerp het meeste op zijn plaats was. Onderwerpen als dat van hedenavond zijn toch bij uitstek geschikt om de aanvoorders voor te lichten op een gebied, dat den practischen troependienst ten nauwste raakt.

Ik geeft thans het woord aan den spreker van hedenavond, den Majoor van den Generalen Staf, M. W. L. VAN ALPHEN, tot het houden van zijne voordracht over:

DE STRIJD OM TERREINVOORWERPEN.

Majoor v. d. Generalen Staf M. W. L. VAN ALPHEN.

M. d. V.; M. H.

Nadat ik tweemaal het voorrecht heb gehad in de vergaderingen onzer Vereeniging eenige beschouwingen te wijden aan vraagstukken liggende op het gebied der leger-vorming en legersamenstelling, stel ik het zeer op prijs, dat het bestuur mij thans de vereerende opdracht heeft willen verstrekken een tactisch vraagstuk in behandeling te nemen en dit te meer, waar ik mijne beschouwingen over dit vraagstuk mag uitspreken in de schoone Gelderse Hoofdstad, een garnizoensplaats, die voor mij uit het begin van mijn militaire loopbaan zooveel aangename herinneringen bewaart.

M. H.

Bij iedere tactische handeling zijn er vier *zeer belangrijke*, maar *steeds veranderlijke* factoren, welke om een analyse vragen, wil die tactische handeling gebascerd zijn op stevige fundamenteen. Ik moge deze factoren nog even onder Uwe aandacht brengen. Het zijn:

- de ontvangen opdracht;
- de gegevens betreffende den vijand;
- de beschikbare middelen en
- het terrein.

En nu behoeft het geen betoog, dat, daar ik hedenavond voor U zal spreken over „*Het gevecht om terrein-*

voorwerpen'' de laatste factor op mijne beschouwingen van overwegenden invloed zal zijn.

M. d. V.

De kennis van „*het gevecht om terreinvoorwerpen*'' is n.m.m. in het bijzonder voor onze weermacht bij haar optreden in onze sterk gecultiveerde terreinen van bijzondere beteekenis.

Immers, wij kunnen ons in onze terreinen haast geen verdediging denken of in het te verdedigen gebied zullen zich bevinden oorden van mindere of meerdere uitgestrektheid en bosschen van grootere of kleinere afmetingen en van afwisselende samenstelling.

En eveneens kunnen we haast geen aanval opzetten of dezelfde terreinvoorwerpen zullen op onze tactische beslissingen hunnen invloed doen gevoelen.

Daarom is de kennis van deze gevechtsleer van bijzondere beteekenis voor de aanvoering, niet alleen voor de hoogere aanvoering, maar ook *en vooral voor de lagere aanvoering* omdat — zooals hierna zal blijken — juist op het initiatief, de energie, het beleid en het juist tactische handelen van de lagere aanvoerders bij dit soort gevechten als regel een zeer groote wissel zal moeten worden getrokken.

M. d. V.

Het ligt in mijn voornemen thans achtereenvolgens in beschouwing te nemen het gevecht om oorden, het gevecht om bosschen en het gevecht om hoogten.

Het gevecht om oorden.

Allereerst eenige algemeene bespiegelingen.

Toen in 1918 op het Westfront na een langdurige periode van stellingoorlog de bewegingsoorlog weder zijn intrede deed, heerschte bij verscheidenen, vooral aan geallieerde zijde, de meening, dat men zoowel in het gevecht als bij de legering de oorden moest vermijden.

Oorden waren naar hunne meening niet anders dan

kogelputjes voor 's vijands artillerieprojectielen en dankbare doelen voor het luchtbombardement. Hun leuze was, vechten en leven in het vrije veld, slechts gebruik makende van de dekkingen, die dit veld bood.

Deze meening was zeer begrijpelijk. Zij hadden voor oogen de talrijke verbrande, in puin geschoten, ja soms door een krachtige artillerie- of mijnwerking van den aardbodem verdwenen Fransche en Belgische dorpen; zij dachten aan de talrijke luchtbombardementen op de achter de fronten gelegen rustkantonnementen.

Aan deze meening werd nog kracht bijgezet door de omstandigheid, dat door het schitterende weer in den zomer en herfst van 1918, de behoefte aan oorden als dekking tegen de weersgesteldheden zich weinig deed gevoelen.

Anderen daarentegen herinnerden zich dat oorden — natuurlijk afhankelijk van hun bouw — door hun huizen en kelders soms uitstekende dekking tegen vuur kunnen geven en zij realiseerden zich, dat de artillerie niet alleen zeer veel munitie, maar ook zeer veel tijd noodig had gehad om een oord werkelijk geheel te vernielen. Veel munitie en veel tijd, twee zaken, welke in den bewegingsoorlog als regel niet beschikbaar zijn.

En toen tenslotte de tegenstanders, de Duitschers, wel gebruik maakten van oorden en de Geallieerden weer aan den lijve ondervonden de enorme bezwaren, welke er aan verbonden zijn om een goed ingericht en door een standvastige en dappere bezetting verdedigd oord ten val te brengen, toen kwam men weer spoedig ten opzichte van de waarde van oorden met zijne beide voeten op den beganen grond te staan en thans huldigt men weer algemeen, zoowel aan Fransche als aan Duitsche zijde, als ook hier te lande, ik zou zeggen *de klassieke grondbeginselen* betreffende het gevecht om oorden.

Deze grondbeginselen zou ik als volgt willen samenvatten:

Bij de verdediging: oorden alleen dan ter hardnekkige verdediging inrichten en bezetten, wanneer de verdediging van dit oord waarde heeft voor de verdediging van de gekozen stelling.

Bij den aanval: oorden ten val brengen door omvatting en slechts bij uitzondering door een frontalen aanval.

Bij aanval en verdediging: niet meer troepen bestemmen, dan strikt noodig zijn ter bereiking van het gestelde gevechtsdoel.

M. H. Ik heb zoeven gesproken over klassieke grondbeginselen. Ik moge dit aantonen, door enkele aanhalingen uit een een kleine eeuw geleden verschenen Nederlandsch tactiekwerkje, n.l. het in 1848 verschenen boekwerk „Kort Begrip der Tactiek” van de hand van den toenmaligen Kapitein W. J. KNOOP.

Hierin lezen we toch o. m.:

„Men bezet en verdedigt een dorp als eene stelling er „meer sterkte door verkrijgt”.

„Niet alle dorpen zijn geschikt om verdedigd te worden. Alvorens tot de verdediging over te gaan, moet men „derhalve het dorp nauwkeurig verkennen. Men onderzoekt uit welke bouwstoffen de huizen bestaan,...”.

„Bij het bezetten en verdedigen van dorpen moet men „zich vooral voor den misslag hoeden van er te veel „troepen toe te gebruiken; niet meer dan het strikt noodzakelijke mag er toe aangewend worden; en de groote „kunst bestaat minder in het nemen of behouden van dorpen, dan wel in het bezighouden door middel der dorpsgevechten van een groot getal vijandelijke troepen met „een klein getal der onzen. Alle troepen, die men te veel „in een dorp heeft, brengen niet alleen geen voordeel aan, „maar vermeederen de verwarring en vergrooten de verliezen, terwijl men de troepen op andere gedeelten van „het slagveld mist.”

„Geen dorp aanvallen zonder noodzakelijkheid”.

„Wanneer het van belang is om een dorp meester te

„worden, dan moet dit bij voorkeur door omtrekkende „bewegingen minder door een frontaanval geschieden.”

M. H. Na deze aanhalingen geloof ik niet te veel gezegd te hebben, door te spreken van **klassieke** grondbeginselen.

Wij zien hier wederom, zooals dit zoo dikwijls in de tactiek voorkomt, dat de grondbeginselen zich niet wijzigen, doch dat alleen de procédés aan wijziging, soms groote wijzigingen, onderhevig zijn.

Ik moge in dit verband b.v. wijzen op de *liniaire* verdediging en de *diepte*verdediging, twee zeer verschillende procédés, die echter beiden hetzelfde grondbeginsel huldigen, n.l. den vijand vóór de stelling tot staan te brengen.

Alvorens er thans toe over te gaan, de grondbeginselen van het gevecht om oorden nader voor U uiteen te zetten en uit te werken, eerst een enkel woord over de waarde van oorden bij de concentratie, bij den opmarsch op grooten afstand van den tegenstander en gedurende den opmarsch binnen het bereik van 's vijands artillerie, dus *de waarde van oorden als kantonnement*.

Het is voor geen tegenspraak vatbaar, dat een troep in een bepaald oord ondergebracht, hetzij om er te kantonneeren, hetzij om er te vechten, eenigermate ontglipt aan den invloed der bevelvoering. Is het oord bewoond, dan heeft men de aanraking met de burgerbevolking, is het oord ontruimd, dan ontstaat het gevaar voor onrechtmatige toeëigening van andermans zaken, in het ergste geval voor plundering; omstandigheden, welke niet medewerken tot versterking van de krijgstuicht.

Het is evenmin voor tegenspraak vatbaar, dat door de ontwikkeling van het luchtwapen, dus door het luchtbombardement en het gasbombardement, alsmede door de groote toename der drachten en der uitwerking van de moderne artillerie de oorden voor legering aan waarde hebben verloren.

Hier staat echter tegenover, dat — wanneer een ernstig gevecht buitengesloten mag worden geacht — het de plicht

is van iederen bevelhebber zijne troepen zoo goed en zoo gerieflijk mogelijk te legeren, teneinde hen, die op marsch en tijdens het gevecht zijn blootgesteld aan groote vermoeienissen zoowel van lichamelijken als geestelijken aard, tijdens de legering gelegenheid te geven hunne lichamelijke en geestelijke krachten te herstellen. Hiervoor zijn de oorden de meest aangewezen legeringsgebieden, omdat men alleen daar de troepen kan veilig stellen voor de invloeden van klimaat en weer en omdat als regel alleen daar behoorlijk drinkwater wordt gevonden, hetgeen uit een verplegingsoogpunt een factor van niet te onderschatten waard is.

Daarom moet n.m.m. zoo dit mogelijk is, van iedere gelegenheid, welke men in het legeringsgebied aantreft voor het onderdak brengen van de troepen in kantonnementen zooveel mogelijk worden partij getrokken.

Ik zie het moderne kantonnement als regel als *een tegen lucht- en gasaanvallen beveiligd oordbivak*. Een oordbivak, dat nu eens meer nadert het kantonnement (veilige omstandigheden) dan wecr meer nadert het bivak (gevaarlijke omstandigheden).

Is b.v. 's vijands bedrijvigheid in de lucht gering in het bijzonder ten opzichte van het luchtbombardement en vormt het te beleggen oord een weinig kwetsbaar punt dan zal — met vermindering misschien van enkele gedeelten — kantonneren de beste oplossing zijn.

Is daarentegen 's vijands bedrijvigheid ten aanzien van het uitvoeren van luchtbombardementen groot en vormen de aanwezige oorden, hetzij door hunne belangrijkheid, hetzij door hunne ligging — b.v. aan een rivier of een belangrijken opmarschweg —, aangewezen doelen voor een luchtbombardement, dan zal de rust der troepen als regel meer gebaat zijn door legering in bivaks of gedekte plaatsen in de omgeving dier oorden, dan door het kantonneren in die oorden zelve.

Dat in het gebied, hetwelk valt binnen het bereik van 's vijands artillerie, de oorden als regel niet in aanmerking komen voor legering, moge ik als vanzelfsprekend beschouwen.

Na deze korte beschouwing over de waarde van oorden als kantonnement, ga ik thans over tot de behandeling van de verdediging van en den aanval op oorden.

De verdediging van oorden.

Allereerst wanneer wordt een in of achter de hoofdweerstandstrook gelegen oord ter hardnekkige verdediging ingericht?

Ik heb in het voorafgaande reeds betoogd, dat een oord alleen dan ter hardnekkige verdediging moet worden ingericht en bezet, wanneer de verdediging van dat oord, waarde heeft voor de verdediging van de geheele stelling.

Wanneer heeft een oord waarde in een verdedigende stelling?

Er zijn eigenlijk drie factoren, welke deze waarde beheerschen, n.l.:

- 1e. de ligging,
- 2e. de samenstelling van het oord en
- 3e. de uitgestrektheid van het oord.

De ligging van een oord zou ik willen beschouwen ten opzichte van het omliggende terrein en ten opzichte van het beloop van de stelling.

Allereerst *ten opzichte van het beloop van de stelling.*

Het gevaar van de vroegere liniaire verdediging zonder diepte was, dat zoodra de vijand vasten voet in dit verdedigingssysteem had verkregen, de rest van het front als 't ware in elkaar zakte. In de periode van 1914 probeerde men een uitbreiding van het succes tegen te gaan door het o.a. inrichten van oorden als weerstandskernen.

In de moderne diepteverdediging, waarin de verschillende vuurbronnen in breedte en diepte zijn opgesteld, betekent het verlies van enkele dezer vuurbronnen geenszins, dat er een gat in het verdedigingssysteem ontstaat, zoodat bij deze verdedigingswijze de behoefte aan oorden als weerstandskernen niet zoo groot is als vroeger. Maar toch ook in dit verdedigingssysteem houden dergelijke weerstands-

kernen hunne waarde, omdat daardoor voorkomen wordt, dat de aanvaller vlotweg het front afknabbelt en hij bovendien veelal gedwongen wordt een speciale actie op te zetten om dergelijke tot weerstandskernen ingerichte oorden te vermeesteren. Het spreekt vanzelf, dat er steeds naar gestreefd moet worden weerstandskernen zooveel mogelijk aan de lucht- en de aardwaarneming te onttrekken, opdat zij, zoodra dit noodig wordt, krachtig in werking kunnen komen. Oorden aan luchtwaarneming onttrekken is niet mogelijk, aan aardwaarneming echter wel. Hieruit valt de conclusie te trekken, dat oorden naarmate zij meer achterwaarts in de stelling zijn gelegen en dus meer onttrokken zijn aan aardwaarneming, als weerstandskernen in waarde toenemen.

In de tweede plaats *de ligging ten opzichte van het omliggende terrein*. Wanneer wij de Nederlandsche terreinen bestuderen, treffen wij verschillende oorden aan, welke den verdediger eigenlijk alles bieden, wat hij vraagt, t.w. een goed schootsveld, goede waarnemingsmogelijkheid en last not least een goede gelegenheid om het aangrenzende terrein te flankeren. Daarenboven bezitten verschillende oorden door hunne ligging achter een natuurlijke hindernis een zekere mate van stormvrijheid.

Dergelijke oorden leenen zich bij uitstek, wanneer ook hunne samenstelling en hunne uitgestrektheid aan de te stellen eischen voldoet, om als een soort weerstandskern in het verdedigingssysteem te worden opgenomen en derhalve hardnekkig te worden verdedigd en krachtig te worden bezet.

De samenstelling. Afhankelijk van de constructie der huizen verschaffen oorden dekking tegen vuur. Bij stevig gebouwde huizen geven zij bevciliging tegen het vuur van infanterie en van licht geschut, terwijl bij de aanwezigheid van kelders, na eenige voorbereiding, zelfs dekking kan worden verkregen tegen het vuur van middelbaar geschut. De geschiedenis van den laatsten grooten oorlog is er om aan te toonen, dat er kelders zijn geweest, die tot het einde van den oorlog intact zijn gebleven.

Ons schietvoorschrift artillerie geeft aan dat om kelders onder gebouwen te vernielen houwitser's noodig zijn niet lichter dan 15 cm.

In een studie van den Fr. Kolonel Touchon „l'Infanterie dans les localités'', een studie, die bij de samenstelling van deze beschouwingen als belangrijke bron heeft dienst gedaan, trof ik aan, dat voor de vernieling van dorpen met stevige kelders noodig is een kaliber van 270 mm. tot 400 mm.

M. H. Oorden, welke voor hunne vernieling dergelijke kalibers vragen, zullen als regel — zeker in den bewegingsoorlog — hunne defensieve rol reeds hebben vervuld, voordat deze kalibers op het gevechtsveld zullen zijn verschenen.

De uitgestrektheid. Oorden hebben het nadeel, dat zij zeer zichtbaar en dus zeer kwetsbare doelen vormen zoowel voor de bombardeervliegtuigen als — afhankelijk van hunne ligging — voor de artillerie. Dit nadeel neemt toe naarmate het oord kleiner is en neemt af, naarmate het oord grooter is. Hieruit volgt, dat oorden van een zeer geringe uitgestrektheid zeer kwetsbaar zijn, zij vormen de bekende kogelputjes. Een dergelijk oord, hoe gunstig zijn ligging ook moge zijn, krachtig ter verdediging in te richten als een weerstandskern moet leiden tot noodelooze verliezen.

M. H. Ik vermeen in het voorafgaande voldoende te hebben aangetoond, dat een bevelhebber alvorens te beslissen of een oord ter hardnekkige verdediging moet worden ingericht, de drie genoemde factoren ligging, samenstelling en uitgestrektheid aan een grondig onderzoek zal moeten onderwerpen. Zijn de resultaten van dit onderzoek gunstig, dan zullen deze als weerstandskern ingerichte oorden aanzienlijk tot de kracht eener stelling kunnen bijdragen. Zijn daarentegen de resultaten van het onderzoek ongunstig, dan hoede men zich er voor dergelijke oorden ter krachtige verdediging in te richten, men onttrekke zich aan de aantrekkingskracht welke dergelijke terreinvoorwerpen vooral door oorzaken van morcelen aard steeds hebben gehad. Ik zeg

door oorzaken van moreelen aard, omdat zij als het ware tastbare doelen vormen en hunne verovering of hun verlies steeds een zichtbare maatstaf vormt van den voorspoed of den tegenspoed, waarmede het gevecht wordt gevoerd.

Toch zal men dergelijke oorden, wanneer zij in de hoofdweerstandstrook zijn gelegen als regel moeten bezetten, doch dan slechts met een minimum aan troepen. Wij mogen niet vergeten, dat ook deze ongunstige oorden niet alleen dekking bieden tegen de vijandelijke lucht- en aardwaarneming, maar ook een masker vormen, waarin de samenhang in de aanvalstroepen en de goede samenwerking tusschen de verschillende wapens spoedig verloren gaat.

„Der Verteidiger wird Ortschaften in der Regel in die „Stellung einbeziehen; sie aber nur bei günstiger Lage „und Bauart mit stärkeren Kräften besetzen, da sie das „Artilleriefeuer stark auf sich ziehen.“ (F. u. G.).

De wijze, waarop een oord moet worden verdedigd.

Ik neem thans aan dat in een bepaalde hoofdweerstandstrook een oord is gelegen, dat door ligging, samenstelling en uitgestrektheid in aanmerking komt om krachtig te worden verdedigd en bezet en wil met U nagaan op welke wijze deze verdediging zal moeten geschieden.

Ik wil in verband hiermede beginnen met drie karakteristieken van oorden naar voren te brengen.

1e. een dorpsrand biedt als regel slechts een zeer ondiepe en kwetsbare strook, waarin de inf. wapens, welke in staat zijn voor dezen rand vuur te brengen, kunnen worden geplaatst;

2e. de wapenen, welke in het inwendige van het oord zijn opgesteld vinden aldaar ondiepe opstellingen en kunnen geen vuur brengen voor den buitenrand;

3e. binnen een oord, wordt als regel slechts beschikt over zeer beperkte schootsvelden.

Hieruit kunnen de navolgende conclusie's worden getrokken:

ad 1e. Dat zoo men de voorste weerstandslijn zou kiezen in den dorpsrand en men zou willen vasthouden aan een stormvuur van normale dichtheid een abnormaal groot aantal wapens in dien ondiepen dorpsrand zou moeten worden geconcentreerd, waardoor een bijzonder kwetsbaar geheel zou worden verkregen.

Het is derhalve in het algemeen onjuist om de voorste weerstandslijn te kiezen in den dorpsrand. Zij zal als regel gekozen moeten worden vóór dien rand, waardoor de gelegenheid tot diepteopstelling in dezelfde mate vermeerdert als de kwetsbaarheid vermindert.

Alleen, waneer vóór het oord geen schootsveld is te vinden of aldaar geen goede aansluiting kan worden verkregen met de nevenliggende stellinggedeelten, kan men er toe overgaan, *niet* om deze weerstandslijn te kiezen *in* den zeer kwetsbaren dorpsrand, maar *in het inwendige van het oord.*

Ik kan mij slechts één geval voorstellen, dat voorste weerstandslijn en dorpsrand kunnen samenvallen, n.l. wanneer de aanvaller beschikt over geen of weinig artillerie. Dit komt bij een aanval op een hws. niet voor; het kan zich voordoen b.v. bij achterhoedegevechten, bij gevechten op ondergeschikte operatieterreinen, bij het onderling gevecht van lichte eenheden, enz.

ad 2e. Doordat de in de diepte van het oord opgestelde vuurorganen slechts ondiepe opstellingen vinden en geen vuur kunnen brengen voor de voorste weerstandslijn en dus de illusie om den vijand vóór die lijn tot staan te brengen aanzienlijk vermindert, is er één mogelijkheid om hieraan tegemoet te komen n.l. het organiseeren van een aaneenschakeling van opeenvolgende vuurschermen, welke ieder voor zich er toe bijdragen om 's vijands vooruitgang te remmen, totdat hij tenslotte tot staan wordt gebracht.

Derhalve zal men de verdediging van een oord in de diepte moeten organiseeren door *de inrichting van achter-eenvolgende weerstandslijnen, het inrichten van kleine weerstandskernen* op daarvoor geëigende punten als kerkhoven, kerkpleinen e.d. en ten slotte door *het inrichten van een of meer reducts.*

Deze reduits zijn naar alle zijden goed verdedigbare gedeelten in of nabij den achterrand van het oord. Zij hebben ten doel den vijand het deboucheeren uit het oord te beletten en kunnen tevens dienen als opstellingsplaatsen van mobiele reserven en als depots voor munitie, levensmiddelen, enz.

ad 3e. Vervolgens de derde karakteristiek, de beperkte schootsvelden bij de inwendige verdediging van een oord.

Hieruit kunnen de navolgende conclusies worden getrokken:

1e. dat de infanterie grootendeels aan zich zelf blijft overgelaten, omdat *de steun der artillerie veelal onmogelijk is;*

2e. dat de infanterie bij de verdediging van een oord in de eerste plaats is aangewezen *op hare mortieren, geweeren handgranaten* en dat in het bijzonder de zware mitrailleurs, die in gewone omstandigheden den grondslag vormen van het gcheele vuurstelsel voor de inwendige verdediging slechts een zeer beperkte waarde hebben

3e. dat door deze beperkte schootsvelden den tijd, die men noodig heeft om den tegenstander de noodige verliezen toe te brengen, voor een groot gedeelte moet worden gevonden door hem te dwingen verschillende *kunstmatig aangelegde of toevallig aanwezige hindernissen* te oversteekjen en (of) op te ruimen.

M. H. Toen ik sprak over de grondbeginselen betreffende het gevecht om oorden, heb ik reeds gezegd, dat de aanvaller bij voorkeur — ik kom hier zoo dadelijk op terug — een oord door omvatting ten val zal willen brengen. In verband hiermede zal de verdediger bijzonder aandacht moeten schenken aan de verdediging der flanken. Deze verdediging zal moeten worden gevoerd zoowel uit het oord zelf als uit het neventerrein d.w.z. *dat van het oord uit flankerend vuur moet kunnen worden gebracht op het neventerrein over zoo groot mogelijke afstanden en dat van*

het neventerrein uit vuur moet kunnen worden gebracht langs de zijranden van het oord. De organisatie van deze verdediging is eigenlijk primair.

Onze gevechtshandleiding zegt hieromtrent: „Allereerst „moeten daarin, nabij de zijranden zware mitrailleurs worden opgesteld ter flankering van het neventerrein over „zoo groot mogelijken afstand. Deze opstellingen vormen „den grondslag voor de verdere inrichting van het oord.”

„Alle randen moeten bovendien kunnen worden bestreden door het vuur van *buiten* het oord opgestelde mitrailleurs.”

In verband met deze onderlinge flankering is het zeer gewenscht de verdediging van een oord en van het zijwaarts aangrenzende terrein aan dezelfde eenheid op te dragen. Verzet de uitgestrektheid van een oord zich hier tegen en moet derhalve de verdediging worden opgedragen aan twee of meer eenheden, dan moeten de scheidingslijnen tusschen deze eenheden zoodanig worden getrokken, dat de verdediging van elken zijrand met die van het daaraan grenzende terrein in één hand ligt.

Het in staat van verdediging brengen van een oord.

Ons „Voorschrift Inrichten Stellingen” Deel I geeft hieromtrent verschillende aanwijzingen.

De werkzaamheden zullen omvatten:

— het maken van gevechts- en afwachtingsdekkingen voor de mitrailleurs, welke het zijterrein en de zijranden flankerend onder vuur kunnen nemen;

— het aanleggen van hindernissen voor de verschillende achtereenvolgende verdedigingslijnen, waarbij een zoo ruim mogelijk gebruik zal worden gemaakt van bestaande wateren, ijzerdraad-afsluitingen, heggen, enz. In een oord zijn voldoende bevestigingspunten voor prikkeldraadversperingen te vinden, terwijl verhakkingen in den regel gemakkelijk kunnen worden aangebracht.

De afsluiting der wegen voor vecht- en pantserwagens kan als regel ook gemakkelijk tot stand worden gebracht.

— het inrichten van de verschillende achtereenvolgende verdedigingslijnen, waaronder begrepen het versterken van de daartoe geschikte kelders;

— het verbeteren van de gemeenschappen en de verbindingen, hetgeen in een onoverzichtelijk complex van huizen en tuinen, waaruit een oord bestaat, van bijzondere beteekenis is;

— maatregelen teneinde het brandgevaar en het verhoogde gasgevaar tegen te gaan;

— het inrichten van verschillende verbruiksmagazijnen.

M. II. De tijd belet mij op deze aangelegenheden verder in te gaan, ik moge U hiervoor verwijzen naar het reeds genoemde „Voorschrift Inrichten Stellingen”.

Tenslotte betreffende de verdediging van oorden *nog eenige opmerkingen*, in de 1e plaats ten opzichte van *de infanterie*.

Zooals reeds gezegd, wordt dit wapen belast met de verdediging van de verschillende vóór en in het oord vastgestelde verdedigingslijnen, voor de bezetting der reduits en voor de bezetting van de verschillende flankerende opstellingen. Wil deze verdediging ten volle tot haar recht komen dan is het een onafwijsbare eisch, dat de bezetting een grondige kennis bezit van de figuratie van het oord, van het beloop der wegen en straten, enz. De krijgsgeschiedenis — in het bijzonder die van den guerillaoorlog van Spanje tegen Frankrijk in het begin der vorige eeuw — heeft duidelijk aangetoond, met welke enorme successen een fanatieke bevolking juist door *haar grondige kennis van het oord* de verdediging kon voeren.

Verder M. H. vormt een oord door zijn onoverzichtelijk samenstel van huizen, tuinen, enz., een terreinvoorwerp, waarin de gevechtsleiding buitengewoon moeilijk is, vandaar *dat aan de lagere aanvoerders buitengewoon hooge eischen zullen moeten worden gesteld*.

Zij zijn immers aan hun lot overgelaten, doorgaans weten zij niets van den toestand bij nevenafdeelingen, met als gevolg — ook dit is uit de krijgsgeschiedenis te bewijzen —

dat somwijlen de weerstand te spoedig wordt opgegeven. De lagere aanvoerders moeten derhalve den strijd voeren met den vasten wil *tot het uiterste stand te houden*. Aan de moeilijkheden, waarin de lagere aanvoerders bij gevechten om oorden verkeeren, kan in hooge mate worden tegemoet gekomen door hen te voorzien van duidelijke en eenvoudige opdrachten.

Tenslotte M. H. zal de aanvallende infanterie, zooals hierna zal blijken, wanneer zij het oord is binnengedrongen de steun van haar artillerie moeten missen. Hieruit kan de gevolgtrekking worden gemaakt, dat een oord zich zeer bijzonder leent om de verdediging niet alleen passief te voeren doch ook actief, ik bedoel, dat hier een ruime plaats kan worden ingeruimd, meer dan elders op een gevechtsveld, *tot het uitvoeren van onmiddellijke, goed voorbereide tegenstooten*, door gereedgestelde, vast in de hand van hunne aanvoerders zijnde, kleine afdeelingen.

In de 2e plaats wat is *de taak der artillerie* ten opzichte van de verdedigende infanterie. In het algemeen is die taak natuurlijk dezelfde als op de overige gedeelten van het gevechtsveld, nml. de infanterie te steunen in haar taak: „*den vijand door vuur tot staan te brengen*”. De infanterie zal dus ook hier aan de artillerie vragen hare afsluitingsvuren voor de voorste weerstandslijn en voor de volgende weerstandslijnen en reducts te brengen.

In verband met de in een oord aanwezige geringe schootsvelden zullen echter de afsluitingsvuren binnen een oord veelal tot de vrome wenschen blijven behooren.

Maar niettegenstaande dat blijven er nog zeer belangrijke taken voor de artillerie weggelegd, n.l. het deelnemen aan de bescherming der flanken en het medewerken om den tegenstander het deboucheeren uit het oord te beletten.

In de 3e plaats nog een kort woord over *de pioniers*.

Het in staat van verdediging brengen van een oord is geen eenvoudige handeling, het vereischt dikwijls zeer samengestelde en moeilijk uit te voeren versterkingskunstige arbeid.

Toch is het uitgesloten — in het bijzonder in onze verhoudingen — dat deze werkzaamheden grootendeels op de schouders der pioniers kunnen worden gelegd. Men zal al zeer tevreden mogen zijn, wanneer een kleine eenheid pioniers ter beschikking van de bezetting van een oord zal kunnen worden gesteld. Een eenheid wier Commandant kan optreden als technisch adviseur en die zal kunnen uitvoeren enkele van de meest gecompliceerde werkzaamheden.

De infanterie zal er dus op moeten rekenen, dat zij het leeuvenaandeel heeft aan de versterkingskunstige werkzaamheden in een oord.

De aanval op oorden.

Het grondbeginsel van den aanval op oorden is, *een oord ten val te brengen door omvatting en slechts bij uitzondering door een frontaanval.*

Waarop is dit grondbeginsel gebaseerd?

M. H. Uit mijne voorafgaande beschouwingen betreffende de verdediging van oorden, moet toch wel gebleken zijn, dat een frontaanval op een versterkt en verdedigd oord een buitengewoon moeilijke gevechtshandeling is.

In de eerste plaats omdat, zoodra de aanvallende infanterie het oord is binnengedrongen, zij *den steun van haar eigen artillerie zal moeten missen* en door gebrek aan schootsvelden en door de onmogelijkheid tot samenwerking door de groote onoverzichtelijkheid van het gevechtsveld.

In de tweede plaats zal zij — zonder steun van haar artillerie dus — *op taaien weerstand in verschillende lijnen stuiten; lijnen*, waarvan als regel het beloop te voren niet zal kunnen zijn vastgesteld en *weerstand*, die vooral daarom zoo moeilijk te overwinnen zal zijn, omdat de verdediger — in huizen en kelders genesteld — tal van hindernissen dien aanvaller op zijn weg zal hebben gelegd.

In de 3e plaats staat de gevechtsleiding bij den aanvaller, nog meer dan bij den verdediger, *voor een bijna onoplosbaar vraagstuk.*

Is het wonder M. H. dat men gezocht heeft naar een ander procédé dan den frontaanval? Is het wonder, dat men een rechtstreekschen aanval op een oord zooveel mogelijk tracht te vermijden?

Maar wat dan; dan blijft er slechts één mogelijkheid over, n.l. *het oord door omvatting ten val te brengen*, door de aanvalstroepen rechts en links aan het oord te laten voorbijgaan om het daarna door een aanval op de flanken of zelfs in den rug meester te worden.

„Auch beim Angriff selbst lässt der Angreifer zweck-
„mässig seine Hauptkraft seitlich des vom Feinde besetz-
„ten Ortes vorgehen. Er wird versuchen, unter Nieder-
„haltung des Ortes durch Feuer, ihn von den Seiten oder
„von rückwärts her zu nehmen". (F. u. G.).

„Le Commandement s'attache done à reduire les locali-
„tés en procédant à leur encerclement, puis à leur
„nettoyage". (L'Instr. prov. sur l'emploi tactique des
grandes unités).

Ook onze gevechtshandleiding staat op hetzelfde standpunt.

Maar, M. H. ook *dit omvattend optreden is nu niet bepaald een eenvoudige gevechtshandeling*. We hebben toch gezien, dat de verdediger zijne flanken veilig stelt, door vuur op het neventerrein over zoo groot mogelijke afstanden. Voor het slagen van de omvatting is het dus onvoorwaardelijk noodzakelijk, dat deze flankerende vuurorganen door de aanvallende artillerie afdoende worden geneutraliseerd. En hier staat de aanvaller wederom voor groote moeilijkheden.

Heeft hij artillerie genoeg en van voldoende capaciteit (minstens 15 cm. hw.) om deze neutralisering tot stand te brengen? In vele gevallen niet.

Bij het streven naar een omvattenden aanval moeten wij derhalve *twee gevallen onderscheiden*, n.l. het geval, dat de aanvaller wel over voldoende en voldoende krachtige artillerie beschikt en het geval, dat zoodanige artillerie niet voldoende beschikbaar kan worden gesteld.

In het 1e geval — voldoende artillerie — is de oplossing de navolgende:

— neutraliseeren der zijranden;

— aanvalstroepen inzetten rechts en links van het oord, welke recht doorstooten, teneinde zich in het bezit te stellen van 's vijands vuurorganen, welke buiten het oord opgesteld, de zijranden van dat oord enfilceren;

— door speciaal aangewezen onderdelen, welke achter de hiervoor genoemde eenheden volgen, te doen aanvallen tegen de flanken, in gunstige omstandigheden tegen den rug van het oord.

In het 2e geval — onvoldoende artillerie voor afdoende neutralisatie der zijranden — is de voorafgaande oplossing onuitvoerbaar. Doch ook in dit geval zal de aanval niet dadelijk zijn toevlucht nemen tot den doorgezette frontaanval. In dergelijke gevallen zal het veelal aanbeveling verdienen als inleiding van den flankaanval tegen het front van het oord een actie met een beperkt doel te doen uitvoeren, een aanval, welke voorloopig niet verder gaat, dan de vermeerstering van het voorste gedeelte van het oord. Deze inleiding heeft ten doel de aandacht van de bezetting af te leiden van hare flanken en daardoor gunstige voorwaarden te scheppen voor den daarop volgenden flankaanval. De frontaanval wordt dan eerst doorgezet, zoodra dit kan geschieden in samenwerking met de eenheden, welke met den flankaanval zijn belast.

Na de behandeling van deze twee, ik zou zeggen min of meer normale gevallen, blijft ten slotte nog over

het derde geval, n.l. het geval, dat of door de aanwezigheid van bijzondere terreinsomstandigheden, of door de groote uitgestrektheid van het oord, of door gebrek aan voldoende artillerie ter plaatse, een frontaanval geboden is.

Dit laatste geval moge ik thans nog aan een nadere beschouwing onderwerpen.

M. H. Evenals iederen aanval zal ook de rechtstreek-

sche aanval op een oord moeten worden *voorbereid, ingeleid en ondersteund en beschermd door de artillerie*.

Vorbereid door de artillerie, d.w.z. dat — voor zoover dit mogelijk is — het oord aan een krachtig vernielingsvuur zal moeten worden onderworpen, een beschieting welke zich in de eerste plaats — wanneer althans het benodigde kaliber aanwezig is — zal moeten richten op de vernieling der kelders, *daarna* op de vernieling der huizen. Dit klinkt misschien een weinig vreemd en toch heeft de oorlogspraktijk uitgewezen, dat als men omgekeerd te werk gaat en dus eerst kalibers inzet ter vernieling der huizen en daarna kalibers ter vernieling der kelders, de moeilijkheden veel grooter worden, omdat de vernielde huizen de dekking der kelders versterken.

Ingeleid en ondersteund door de artillerie, d.w.z., dat de voorste verdedigingszône onder een krachtig inleidend vuur moet worden gebracht en dat het oprukken van de infanterie tot op zoo kort mogelijken afstand van den rand moet worden gesteund, teneinde haar het binnendringen in het oord mogelijk te maken. Ik heb reeds gezegd, dat, wanneer de infanterie het oord is binnengedrongen, zij als regel verder den steun harer artillerie zal moeten missen.

De artillerie kan dan verder *beschermend* optreden door om het oord of gedeelten daarvan, zoodanig afsluitingsvuur te leggen, dat het oprukken van reserven en het uitvoeren van tegenstooten wordt voorkomen.

Ten slotte kan de *ondersteuning* der artillerie zich nog doen gelden, door het onder de bevelen stellen van de infanteriecommandanten van een klein artillerie-onderdeel (stuk of sectie) ter verovering van b.v. zeer krachtig versterkte gebouwen.

Na de voorbereiding, inleiding en ondersteuning der artillerie zal dan de infanterie het oord moeten binnendringen. Daarna zal een zeer langzame, zeer tijdroovende, maar vooral zeer systematische opgezette actie ontstaan ter verovering van het inwendige van het oord.

Waar — zooals reeds gezegd — de gevechtsleiding voor buitengewone moeilijkheden staat, zal de aanval tot in

details moeten worden geregeld en moeten worden uitgevoerd *sprongsgewijze van lijn tot lijn, van aanvalsdoel tot aanvalsdoel*.

Men zet den aanval naar een volgende lijn (aanvalsdoel) niet eerder in, voordat het veroverde oordgedeelte van vijanden gezuiverd is en de verbanden der eigen troepen zijn hersteld.

Verder zal *het aanvallend optreden in een oord zich kenmerken door decentralisatie, decentralisatie in de bevelvoering en decentralisatie der middelen*.

De vermeerstering van elk afzonderlijk gedeelte van het te nemen oord moet worden opgedragen aan een bepaalde kleine tactische eenheid. Deze eenheid moet beschikken over alle middelen, welke het behoeft ter bereiking van haar gevechtsdoel, derhalve geen gecentraliseerd gebruik van zware mitrailleurs, mortieren, stukken van 6 veld of ingedeelde veld-artillerie, maar een gedecentraliseerd gebruik, waardoor de kleine gevechtseenheden — tirailleur-compagnieën, soms tirailleursectiën — zelf de middelen bezitten tot het breken van hardnekkige weerstanden, middelen welke tevens op den tegenstander een groote moreele uitwerking hebben.

Wij zien dus eveneens bij den aanval, dat *aan de lagere aanvoering hooge eischen zullen worden gesteld*.

Wanneer tenslotte een oord vermeersterd is, moeten reserves beschikbaar worden gesteld, teneinde dit te doorzoeken en te zuiveren van tegenstanders, welke zich nog in huizen of kelders mochten ophouden.

Ten slotte nog een waarschuwing voor hen, die belast worden met de vermeerstering van een oord, nl. deze, dat zij zich moeten onttrekken aan de aantrekkingskracht, welke oorden steeds op den aanvaller uitoefenen en zij er derhalve voor moeten waken, tijdens dit langzaam verlopend gevecht, steeds meer troepen in het oord te werpen.

M. d. V. Hiermede ben ik aan het einde van mijne beschouwingen over het gevecht om oorden. Ik zou dit gedeelte

van mijn betoog willen besluiten met de navolgende *algemeene conclusie*:

dat het bezetten en verdedigen van een oord den verdediger voor een zeer zware taak stelt, doch dat daar tegenover staat de nog veel zwaardere taak van den aanvaller, om een krachtig verdedigd oord ten val te brengen.

Het gevecht om bosschen.

M. d. V. Na mijne beschouwingen over het gevecht om oorden, kan ik mij ten opzichte van het gevecht om bosschen beperken, omdat vele beginselen en vele procédés, welke van toepassing zijn bij het gevecht om oorden, tevens toepassing vinden bij het gevecht om bosschen.

Ook bij het gevecht om bosschen gelden nog *de klassieke grondbeginselen*.

Bij de verdediging: bosschen alleen dan ter hardnekkige verdediging inrichten en bezetten, wanneer de verdediging van het bosch, waarde heeft voor de verdediging van de gekozen stelling.

Bij den aanval: bosschen ten val brengen door omvatting en bij voorkeur niet door een frontaanval.

Bij aanval en verdediging: niet meer troepen bestemmen, dan strikt noodig zijn ter bereiking van het gestelde gevechtsdoel, hetgeen niet wegneemt, dat — zooals later zal blijken — in het bijzonder het gevecht om bosschen, zoowel aan den verdediger als aan den aanvaller, bij een rechtstreekschen aanval op het bosch, veel infanterie vraagt.

De verdediging van bosschen.

Teneinde te bepalen of een bosch geschikt is om in een verdedigende stelling *ter hardnekkige verdediging* te worden ingericht, moeten wij weer nagaan de drie zelfde factoren, welke wij zooeven bij de verdediging van oorden, aan een beschouwing hebben onderworpen, n.l.:

- 1e. de ligging,
- 2e. de samenstelling,
- 3e. de uitgestrektheid.

De ligging van een bosch opent vergeleken bij een oord geen nieuwe gezichtspunten. Ik moge korthedshalve en om niet in herhalingen te treden, naar mijne beschouwingen over de ligging van oorden verwijzen.

De samenstelling.

Wij kunnen de bosschen ten opzichte van hunne samenstelling in twee categorieën verdeelen n.l. bosschen van loofhout en bosschen van naaldhout. Eerstgenoemde bosschen zullen in het algemeen zich 's winters weinig leenen voor eene hardnekkige verdediging, omdat zij dan als regel van de lucht uit geheel worden ingezien. Laatstgenoemde bosschen — naaldhout — leenen zich in droge tijden niet voor eene hardnekkige verdediging in verband met het zeer groote brandgevaar.

Bosschen, afhankelijk dus van hun samenstelling en het jaargetijde, verschaffen indirect dekking tegen vuur, omdat als regel geen artillerievuur met waarneming kan worden afgegeven en het infanterievuur slechts op zeer korten afstand mogelijk is.

Doch bosschen kunnen ook — afhankelijk van hunne gesteldheid — in zekere mate direct dekking geven tegen het vuur van artillerie en infanterie. Laatstgenoemde bosschen leenen zich natuurlijk in bijzondere mate voor een hardnekkige verdediging.

De uitgestrektheid.

Ook bosschen hebben het nadeel, dat zij zeer zichtbare en dus zeer kwetsbare doelen vormen zoowel voor het mechtbombardement als — afhankelijk van hunne ligging — voor de artillerie. Wanneer ik hier nu nog aan toevoeg het in zeer belangrijke mate verhoogde gasgevaar in bosschen, dan zal het U duidelijk zijn, dat de hardnekkige verdediging van kleine bosschen tot zeer zware en noodelooze verliezen moet leiden.

De conclusie uit het voorafgaande te trekken is, dat bosschen met een gunstige ligging, van een behoorlijke

samenstelling en van een voldoende uitgestrektheid, krachtig ter verdediging ingericht en bezet, aanzienlijk tot de kracht eener stelling kunnen bedragen.

De wijze, waarbij een bosch moet worden verdedigd.

Na U er op gewezen te hebben, dat bosschen bij de verdediging zich bijzonder leenen voor opstelling, verplaatsing en legering van reserves en voor opstelling van artillerie, wil ik met U nagaan hoe de verdediging moet worden gevoerd in een in de hoofdweerstandsstrook gelegen bosch dat door ligging, samenstelling en uitgestrektheid in aanmerking komt ter hardnekkige verdediging te worden ingericht.

Ook hier vinden wij weer dezelfde karakteristieken als bij oorden, ik moge ze nog even herhalen, n.l. een ondiepe, kwetsbare boschrand voor de inf. wapens, welke vóór den rand vuur moeten kunnen brengen; ook de wapenen, welke in het inwendige van het bosch zijn opgesteld, vinden aldaar ondiepe opstellingen en kunnen geen vuur brengen voor den buitenrand en ten slotte geringe schootsvelden. Door deze overeenkomst der karakteristieken zal het U duidelijk zijn, dat er ook veel overeenkomst is ten opzichte van de verdedigingswijze zelf.

De frontlijn moet ook hier niet in den rand worden gekozen doch er voor of op ruimen afstand er achter dwars, door het bosch en wel zoodanig, dat zij ten opzichte van de frontlijn in het aangrenzende terrein vooruitspringt, waardoor gelegenheid verkregen wordt voor een gunstige opstelling der vuurorganen, welke van de zijranden uit flankerend vuur in het neventerrein moeten afgeven.

Slechts indien zekerheid bestaat, dat de vijand over een zwakke artillerie beschikt, kan men er toe overgaan in den rand zelf de voorste weerstandslijn te kiezen.

De inwendige verdediging van een bosch moet geschieden, om dezelfde redenen als bij oorden uiteengezet, in verschillende achter elkaar gelegen ter hardnekkige verdediging ingerichte weerstandslijnen, terwijl nabij den achterrand eveneens een of meer reduits moeten worden ingericht.

Ten opzichte van deze weerstandslijnen een enkele opmerking. Wanneer weinig tijd beschikbaar is, zullen deze weerstandslijnen zoodanig gekozen worden, dat zooveel mogelijk schootsveld wordt verkregen dus b.v. aan den rand van open plekken of langs den rand van breede wegen. Deze lijnen bieden echter èn met het oog op 's vijands artillerie èn met het oog op 's vijands luchtmacht, zeer kwetsbare doelen zoodat, wanneer meer tijd beschikbaar is, de voorkeur er aan moet worden gegeven deze lijnen te kiezen dwars door het bosch, lijnen, die men door verwijdering van het onderhout, het noodige schootsveld geeft.

Dat de bezwaren aan geringe schootsvelden verbonden, zooveel mogelijk moeten worden ondervangen door *een zeer uitgebreid gebruik te maken van hindernissen*, behoeft geen nader betoog.

Gelukkig dat het maken van hindernissen in boschterrein geen groote moeilijkheden oplevert, omdat de omstandigheden voor het samenstellen dezer hindernissen zeer gunstig zijn. De boomen immers vormen zeer goede bevestigingspunten voor het prikkeldraad, terwijl ook verhakkingen zonder veel moeite te vervaardigen zijn.

In verband met de geringe schootsvelden komen nog twee zaken naar voren, n.l. het *gedecentraliseerde gebruik der vuurorganen* en de noodzakelijkheid van *dichte infanterieopstellingen*. Immers door de beperkte schootsvelden en door den geringen steun, welke de verdedigende artillerie kan bieden, zouden bij onvoldoende bezetting slechts geïsoleerde weerstandskernen kunnen worden gevormd, die gemakkelijk door den aanvaller kunnen worden omtrokken. Aan deze — dus noodzakelijke dichte — opstelling is bovendien het voordeel verbonden, dat, daar in een bosch de gevechtsleiding buitengewoon moeilijk en het moreel der troepen zeer gevoelig is, deze dichte opstelling bevorderlijk is voor het in de hand houden van den troep.

M. H. Ook een bosch zal bij voorkeur ten val worden gebracht door eene omvatting, zoodat ook bij bosschen op

overeenkomstige wijze als bij oorden, in de eerste plaats voor *flankeering van het neventerrein* moeten worden gezorgd.

Voor wat betreft *de taak der artillerie* kan ik eveneens verwijzen naar de verdediging van oorden, terwijl ook bosschen zich zeer bijzonder leenen voor een *actieve verdediging* door het uitvoeren van verrassende *tegenstooten*, zowel in het bosch zelf als tegen de flank van in het neventerrein doorgedrongen vijandelijke afdeelingen.

Ik wil dit gedeelte van mijn betoog besluiten met een aanhaling uit F. u. G.

„Ebenso wie der Ortskampf, erfordert das Waldgefecht „in besonderem Masse selbständiges Handeln aller unteren „Führer und des einzelnen Mannes. Die Überlegenheit an „Zahl tritt gegen die Tapferkeit des Einzelnen beim „Kampf auf nächste Entfernungen zurück“.

De aanval op bosschen.

Alvorens tot den eigenlijken aanval over te gaan, een korte beschouwing over *den naderingsmarsch door een bosch*.

M. H. Bosschen bieden een zeer goede gelegenheid om gedekt te marcheeren en te legeren, daar zij den aanval-ler onttrekken aan de vijandelijke luchtwaarneming. Het is dus vanzelfsprekend, dat de aanvaller tijdens zijn opmarsch en in het bijzonder tijdens den naderingsmarsch de bosschen zal opzoeken, teneinde den vijand ongezien te naderen en aldaar zijn bivaks in te richten.

De opmarsch door een bosch is echter niet eenvoudig, daar het buitengewoon moeilijk is de opgegeven richting te volgen.

Het kompas kan hier natuurlijk zeer goede diensten bewijzen, doch zal vergissingen in de opmarschrichting niet steeds kunnen voorkomen. De wegen vormen in dit verband de beste gidsen en het zal dus gewenscht zijn deze wegen zoolang mogelijk te volgen, bovendien zal van

iedereren halt en van iederen loodrecht op de marschrichting staande weg of terreinafscheiding moeten worden gebruik gemaakt om steeds het verband op te nemen.

Zoodra de infanterie echter komt in de zône van 's vijands artilleriewerkzaamheid zal zij de kruispunten van belangrijke boschwegen, open ruimten e.d. moeten vermijden.

Wanneer de infanterie ten slotte komt in de zône, waar eene ontmoeting met de vijandelijke infanterie mogelijk is, zal de aan te nemen formatie aan de volgende eischen moeten voldoen.

- 1e. de opmarschrichting moet verzekerd blijven;
- e. de opmarsch mag niet te vermoeiend worden voor de troepen;
- 3e. men moet in staat zijn zich snel te ontwikkelen.

Er is derhalve geen sprake van, dat de infanterie-eenheden geheel ontwikkeld een bosch zouden moeten doorschrijden. Het zou immers aanleiding geven niet alleen tot buitengewone vermoeienissen, maar bovenal dat de verbanden grondig door elkaar zouden raken.

De opmarschformatie der infanterie is derhalve *de formatie met colonnes*.

De voorcompagnieën marcheeren met hunne voorsectiën in flankcolonne met zoodanige tussehenruimten tussehen de groepen, dat zij zich snel kunnen ontwikkelen en dan een krachtig vuurfront kunnen vormen. De volgende compagnieën marcheeren in colonne-linie.

M. H. Het groote gevaar bij een opmarsch door een bosch is, dat de opmarschformatie uit haar verband raakt. Teneinde hiervoor te waken moet het verband tussehen de verschillende colonnes zijn *gezichtsverband*. Touchon zegt betreffende deze formatie in zijne studie „L'Infanterie dans les Bois” „Le rateau doit avoir les dents resserrées”.

Hieruit blijkt wel, dat ook bij den aanvaller, een bosch als het ware infanterie verslindt.

Voor deze opmarschformatie moeten ver vooruit patrouilles gezonden worden onder bevel van officieren.

Open plekken e.d. mogen eerst betreden worden, als de tegenover liggende rand verkend is.

Nevenafdeelingen trekken door het bosch de open plekken voorbij en wachten daarna het opgehouden onderdeel in, teneinde weder in verband voorwaarts te kunnen gaan.

M. H. Het zal U duidelijk zijn, dat ook bij een opmarsch in een bosch, decentralisatie der middelen noodzakelijk is, omdat een gecentraliseerd gebruik uitgesloten moet worden geacht. Daardoor zullen als regel de zware infanteriewapens althans gedeeltelijk, onder de bevelen moeten worden gesteld van de commandanten der voorcompagnieën, in het bijzonder van die compagnieën, die tijdens den naderingsmarsch open plekken zullen ontmoeten.

Ten slotte nog deze opmerking. Een der grootste gevaren voor den aanvaller in een bosch is *de paniek*. Terecht zegt dan ook onze gevechtshandleiding:

„Steeds moeten alle onderdeelen goed in de hand van de „aanvoerders zijn, opdat bij onverwachte overvallen een „paniek kan worden voorkomen.”

Thans *de aanval*.

M. H. Voor den aanval op een bosch gelden in het algemeen dezelfde beginselen als voor den aanval op een oord.

Ook hier zal de aanvaller een doorgezette frontaanval in verband met de daaraan verbonden zeer groote moeilijkheden zooveel mogelijk trachten te vermijden en bij voorkeur een bosch — op dezelfde wijze als bij oorden besproken — door *omvatting* ten val brengen.

Meer echter nog dan bij het gevecht om oorden treedt hier de wenschelijkheid naar voren om den flankaanval in te leiden door een frontaanval met een beperkt doel n.l. de verovering van den boschrand. Deze verovering biedt geen groote moeilijkheden, omdat de steun der artillerie op een boschrand zeer krachtig kan zijn en is de eenige methode om gegevens te verkrijgen betreffende de inwendige verdediging van een bosch.

Geenszins is echter uitgesloten, dat door de aanwezigheid van bijzondere terreinsomstandigheden of door de groote

uitgestrektheid van het bosch een doorgezette frontaanval noodzakelijk is, een frontaanval, waarvoor zeer sterke krachten noodig zijn.

Ingeleid en beschermd door de artillerie bezet de aanval-ler dan eerst den rand van het bosch, om daarna in het bosch zelf door te dringen. Wanneer de infanterie eenmaal in het bosch is doorgedrongen, moet zij den rechtstreekschen steun van haar artillerie missen en zal de artillerie moeten volstaan den aanval te beschermen door om het bosch of om gedeelten daarvan haar vuur te leggen.

De ontmoeting met de vijandelijke infanterie heeft als regel plaats op korten afstand. Zich snel ontwikkelend, moet dan *de aanvaller zich rücksichtslos op den verdediger werpen*; mits er geen hindernissen zijn, die hem dat belet. Stuit de infanterie op een krachtigen, door hindernissen gedekten, weerstand, dan moet worden getracht openigen in dien weerstand te vinden, teneinde de bezette boschgedeelten door omvatting of omsingeling te doen vallen. Zijn echter geen openingen aanwezig, dan moet, na zoo noodig eerst over eenigen afstand te zijn teruggegaan, de steun van de artillerie worden afgewacht.

Hoe de strijd om een dergelijke weerstandslinje ook moge afloopen, zeker is, dat ook in het gunstigste geval, de verbanden grondig doorceen zullen zijn geraakt, immers de verdediger vlucht, de aanvaller stormt hem na en veelal zal een hoornsignaal noodig zijn om hem te doen halt houden.

Een dergelijke troep is in boschterrein niet in staat den aanval voort te zetten zonder hergroepeerings. In dien tijd moeten beschikbaar gehouden reserves, de voorste troepen doorschrijden ten einde den aanval op een volgende linje voort te zetten. Hieruit volgt, *dat groepeerings van sterke krachten over groote diepte van den aanvang af noodzakelijk is.*

M. H. Ik zou thans mijne beschouwingen over het gevecht om bosschen willen besluiten met de navolgende conclusie.

Allereerst, dat evenals bij oorden, de verdediger voor
1934/1935. IV. 17

zeer groote moeilijkheden staat, maar dat de moeilijkheden voor den aanvaller oneindig veel grooter zijn.

Verder zijn bosschen terreinvoorwerpen, waarin de infanterie geheel aan zich zelf is overgelaten, het zijn in het bijzonder *gevechtsterreinen voor de infanterie*. De infanterie vindt hier inderdaad dekking en soms schuilplaats, maar ondervindt ook groote moeilijkheden en groote bezwaren ten opzichte van:

- het handhaven van een bepaalde opmarsrichting;
- het bewaren van het verband en het verzekeren van de gevechtsleiding en last not least
- het gebruik van hare vuurorganen.

In het boschgevecht zal die infanterie de meeste kansen hebben, die de dekking van het bosch uitbuitend, vorengenoemde bezwaren zooveel mogelijk weet te ondervangen en ze den tegenstander weet op te leggen.

Hieruit volgt, dat een weermacht, welke beschikt over beperkte middelen aan artillerie, vechtwagens, enz., doch die is samengesteld uit zeer goed geoefende en zeer goed aangevoerde infanterie *in boschgevechten het middel kan vinden het gebrek aan strijdmiddelen op te heffen door superioriteit in geoefendheid en in aanvoering*, M. H., een conclusie, die voor onze weermacht van bijzondere beteekenis kan zijn.

Het gevecht om hoogten.

Thans nog eenige korte beschouwingen betreffende het gevecht om hoogten.

Allereerst eenige algemeene bespiegelingen.

M. H. Het ligt geenszins in mijne bedoeling U thans eene beschouwing te geven over den bergoorlog, evenmin ligt het in mijne bedoeling met U te behandelen een gevecht in het Zuidelijke gedeelte van ons dierbaar Limburg of een gevecht in duinterrein, waar n.m.m. hoogten geen terreinvoorwerpen vormen, maar behooren tot de algemeene figuratie van het terrein.

Ik verzoek U zich echter met mij in gedachten te ver-

plaatsen naar den Achterhoek en de Veluwe, waar hoogten als het Montferland, de Lochemerberg, Het Soll enz. op zich zelf staande hoogten vormen en derhalve terreinvoorwerpen ten opzichte van de verdere figuratie van het terrein.

M. H. Tusschen oorden en bosschen eenerzijds en hoogten anderzijds bestaat n.m.m. een zeer principieel verschil.

Oorden en bosschen zijn in de eerste plaats verdedigingsobjecten en daardoor aanvalsdoelen.

Hoogten zijn in de eerste plaats waarnemingspunten en daardoor aanvalsobjecten.

Ik moge dit nog even nader uitwerken. Het is een algemeen erkend feit, dat hoe goed de vliegdiens ook moge zijn ingericht, hoe groot ook de overmacht aan luchtstrijdkrachten moge zijn, het uitgesloten moet worden geacht, dat men zijne waarnemingsdienst uitsluitend zou mogen baseeren op den vliegdiens. Allereerst is *het niet mogelijk altijd en overal de overmacht in de lucht te bezitten* en verder zijn er ook nog verschillende weersomstandigheden, die de luchtwaarneming min of meer lam leggen. Daarom blijft naast luchtwaarneming het streven naar aardwaarneming een onafwijsbare eisch en blijft het bezit van waarnemingspunten, zoowel voor aanvaller als voor verdediger van buitengewoon groot belang.

„De mogelijkheid van luchtwaarneming is zoo onzeker, „dat de grondwaarneming niets van hare beteekenis heeft „verloren” (Gev. Handl.).

Dientengevolge zal bij den verdediger het streven voorzitten de in zijn gebied gelegen hoogten als waarnemingspunten zoolang mogelijk in zijn bezit te houden en zal het streven van den aanvaller er op gericht zijn deze belangrijke punten zoo spoedig mogelijk aan den verdediger te ontrukken.

Hieruit volgt, dat hoogten zoowel op den verdediger als op den aanvaller een zeer groote aantrekkingskracht zullen uitoefenen en het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat in den laatsten wereldoorlog hij herhaling een zeer hardnekkige strijd is gevoerd om „les observatoires.”

M. H. Hieruit volgt voor den verdediger, dat hij — zoo

mogelijk — zich er niet mede tevreden moet stellen deze terreinvoorwerpen in zijne stelling op te nemen, maar dat hij er naar moet streven deze zeer belangrijke punten door een zoo diep mogelijk gedeelte van zijn verdedigingssysteem te dekken. *M.a.w. de verdediger moet bij voorkeur zijn hoofdweerstandsstrook zoodanig kiezen, dat de hoogte geheel door deze strook gedekt wordt* en zij dus achter de hoofdweerstandsstrook komt te liggen. Hierdoor wordt de aanvaller gedwongen de geheele vijandelijke hoofdweerstandsstrook te doorworstelen, voordat hij er aan kan denken, de hoogte in zijn bezit te gaan nemen.

Onze Gevechtshandleiding zegt hieromtrent:

„Zijn in het terrein punten aanwezig, die voor de vestiging van waarnemingspunten der artillerie bijzonder geschikt zijn, dan moet bij de keuze van de hoofdweerstandsstrook daarmede in de eerste plaats rekening worden gehouden; de frontlijn moet zóó ver vóór die punten zijn gelegen, dat deze niet onmiddellijk verloren gaan, wanneer de vijand in de hoofdweerstandsstrook mocht binnendringen”.

M. H. Uit het voorafgaande volgt tevens dat, waar oorden en bosschen alleen dan ter hardnekkige verdediging worden ingericht, wanneer de verdediging waarde heeft voor de geheele stelling, *de hardnekkige verdediging van hoogten in onze vlakke terreinen altijd waarde heeft voor de verdediging van de gekozen stelling.*

Ik wil in mijne thans volgende beschouwingen aannemen, dat de te verdedigen hoogte niet is gelegen achter de hoofdweerstandsstrook, maar dat om bepaalde redenen de hoogte moet komen te liggen in de hws. en wil dan zeer in het kort met U in beschouwing nemen de verdediging van en den aanval op een dergelijke hoogte.

De verdediging van hoogten.

M. H. Ik heb in het voorafgaande er reeds voor gepleit, dat een hoogte altijd ter hardnekkige verdediging zal moeten worden ingericht, eenerzijds om zoolang mogelijk goede waarnemingsmogelijkheid te behouden en anderzijds om den

aanvaller zoolang mogelijk goede waarnemingsmogelijkheid te ontzeggen.

In dit verband — ik herhaal, het gaat hier om een *in de hoofdweerstandsstrook* gelegen hoogte — doet zich allereerst de vraag voor, waar moet de voorste weerstandslijn gekozen worden.

Er zijn theoretisch drie mogelijkheden, n.l. vóór de hoogte, op de hoogte en achter de hoogte. Ik wil met U nagaan de voor- en nadeelen van ieder dezer lijnen.

De voorste weerstandslijn voor de hoogte heeft — zooals reeds gezegd — het groote voordeel, dat de waarnemingspunten door een gedeelte van het verdedigingssysteem worden gedekt. Zij heeft verder dit voordeel, dat men een ruim schootsveld heeft en de troepen over een behoorlijke diepte geëchelonneerd kunnen worden. Verder ontstaat het voordeel, wanneer de stoplijn aan de achterhelling wordt gekozen, het voor de aanvallende artillerie, wegens gebrek aan waarneming, buitengewoon moeilijk wordt haar infanterie te steunen bij den aanval op die stoplijn. Een nadeel kan zijn, dit is afhankelijk van den toestand van de voorhelling — kaal of bedekt — dat de stelling is blootgesteld aan de waarneming des vijands.

De voorste weerstandslijn op de hoogte, heeft het voordeel, dat de waarnemingspunten nog in eigen handen zijn, doch het groote nadeel, dat de waarnemers zich in voorste lijn moeten bevinden en dat slechts de wapens, welke bij den top van de hoogte zijn opgesteld aan het stormvuur kunnen deelnemen en dan bovendien nog beschikken over een slechts weinig bestrijkend schot. Uit een zuiver verdedigingsoogpunt is dus deze weerstandslijn zeer ongunstig.

De voorste weerstandslijn achter de hoogte, heeft het groote nadeel, dat de hoogte als waarnemingspunt verloren gaat, zij heeft het voordeel, dat de stelling aan de waarneming des vijands onttrokken is, doch weer het nadeel, dat een stelling, welke geheel à contre-pente ligt, doorgaans beschikt over een gering schootsveld.

M. H. Deze beschouwingen mogen tot de conclusie leiden, dat zoo het eenigszins mogelijk is — mede gelet op

het verder beloop van de stelling — *de voorste weerstandslijn gekozen moet worden vóór de hoogte.*

Hoe verder de verdediging georganiseerd moet worden hangt geheel af van de terreinsomstandigheden, ik heb reeds gewezen op het voordeel de stoplijn langs de achterkelling te kiezen.

Bij sterk beboschte hoogten zal het voorafgaande betreffende de verdediging van bosschen toepassing kunnen vinden, bij hoogten met een normale begroeiing zullen de normale verdedigingsmethoden toepassing moeten vinden. Het ligt buiten het kader van deze voordracht laatstgenoemde methoden in beschouwing te nemen.

Op een aangelegenheid wil ik echter nog Uwe bijzondere aandacht vestigen. Dat is de navolgende. Hoogten vormen beheerschende punten, die zich bij uitstek leenen om de verdediging in het neventerrein te steunen.

Hierom en ook omdat, zooals zoo dadelijk zal blijken, de aanvaller bij voorkeur een hoogte door omvatting ten val zal willen brengen, *zal aan de flankering van het neventerrein bijzondere aandacht moeten worden besteed.*

Na U er nog voor gewaarschuwd te hebben op hoogten van geringe uitgestrektheid te veel troepen te masseeren, daar deze hoogten zeer kwetsbare punten vormen, ga ik thans over tot de behandeling van :

De aanval op hoogten.

M. H. Bij de volgende beschouwingen verwijl ik met mijne gedachten bij *een hoogte met de voorste weerstandslijn vóór de hoogte.* Waar hoogten van bijzondere beteekenis zijn voor den verdediger, moet de aanvaller er op rekenen, dat hij bij een rechtstreekschen aanval op een hoogte op zeer hardnekkigen weerstand zal stuiten.

Waar de aanvaller in het algemeen zijn aanval niet zal opzetten tegen het sterkste gedeelte eener stelling volgt hieruit, dat hij *in de eerste plaats zal trachten een hoogte door omvatting ten val te brengen.*

Maar, M. H., ook in dit geval is een omvattende aanval nu niet bepaald eene eenvoudige gevechtshandeling.

We hebben reeds gezien, dat de verdediger zijn flanken zal veilig stellen door flankerend vuur op het neventerrein over de grootst mogelijke afstanden. Voor het slagen van deze omvatting is het beslist noodzakelijk, dat deze flankerende vuurorganen door de aanvallende artillerie afdoende geneutraliseerd worden. Dit is het zelfde als bij een aanval op oorden en op bosschen. Maar thans komt er nog een factor bij. Niet alleen de zijranden zullen geneutraliseerd moeten worden, maar de geheele hoogte zal als regel geneutraliseerd moeten worden. Want M. H. in de eerste plaats zijn het niet alleen de flankerende vuurorganen, welke een aanval in het neventerrein tot staan kunnen brengen, maar daaraan kunnen als regel mede werken alle vuurorganen, welke op of nabij de hoogte zijn opgesteld. In de 2de plaats is deze neutraliseering noodig teneinde den tegenstander te beletten met directe waarneming zijn artillerie-projectielen in de aanvalstroepen te slingeren.

De aavaller staat dus voor een groote moeilijkheid, want hij moet niet alleen voldoende artillerie hebben om den aanval zelf in te leiden en te ondersteunen, maar hij moet bovendien nog voldoende artillerie hebben om de hoogte afdoende en blijvend te neutraliseeren.

M. H. U voelt wel, dat hiervoor op het betrokken aanvalsfront een zeer groote overmacht aan artilleristische middelen moet worden samengetrokken. Is die overmacht aanwezig of is door de geringe uitgestrektheid van de hoogte de neutraliseering van die hoogte eenvoudig, dan zal de omvattende aanval de oplossing zijn.

Zijn deze gunstige factoren niet aanwezig, dan kan men de navolgende procédés toepassen.

Men kan den omvattenden aanval doen inleiden door een frontaanval met een beperkt doel. Deze inleiding heeft ten doel de nabij of op de hoogte opgestelde vijandelijke vuurorganen in front te binden en verder de bezetting af te leiden van de verdediging harer flanken en daardoor gun-

stige voorwaarden te scheppen voor den daarop volgende omvattenden aanval.

Bij hoogten van eenige uitgestrektheid zal echter ook deze methode niet baten en blijft er voor den aanvaller slechts één middel over n.l. de koe bij de horens te vatten en de hoogte door een rechtstreekschen aanval te vermeesteren. Hierbij komt bij dit soort terreinvoorwerp nog het voordeel, dat de vermeestering van de hoogte den aanvaller de gelegenheid biedt den aanval in het neventerrein van de hoogte af krachtig te steunen.

M. H. Het verloop van dezen aanval zal ik U niet verder schilderen. In normaal terrein heeft hij in het algemeen plaats als iedere andere aanval, ik wil er alleen op wijzen, dat de inleidende beschieting en de bescherming van den aanval veel dieper zal moeten grijpen als in vlak terrein, omdat de vuurorganen van den verdediger welke vóór de frontlijn kunnen schieten over een veel grootere diepte zijn opgesteld.

Bij een aanval op sterk beboschte hoogten geldt hetgeen hiervoor is gezegd betreffende den rechtstreekschen aanval op bosschen.

M. d. V., M. H.

Ik ben thans aan het einde van mijn onderwerp „*Het gevecht om terreinvoorwerpen*”. U zult mij misschien het verwijt willen maken, dat ik U hedenavond niet veel nieuws verteld heb. Het was echter niet mogelijk, omdat dit onderwerp een dier tactische onderwerpen is, waarvan de beginselen zich in den loop der tijden weinig hebben gewijzigd.

Deze voordracht heeft verder geenszins de bedoeling gehad een bepaald recept te geven voor het gevecht om oorden, bosschen en hoogten. Dit is bij tactische vraagstukken niet mogelijk omdat — ik verwijs naar mijn inleiding — er steeds vier veranderlijke factoren zijn, welke hun invloed uitoefenen op iedere tactische beslissing en nu zou het toch wel buitengewoon toevallig zijn, wanneer in twee verschillende gevallen die vier veranderlijke factoren geheel gelijk zouden zijn.

M. H. Dit is n.m.m. uitgesloten.

Ik verzoek U dus mijne uiteenzettingen te willen beschouwen slechts als *richtlijnen*, welke bij dit soort gevechten toepassing kunnen vinden.

M. d. V. Ik moge thans besluiten met den wensch, dat wanneer eens Nederlandsche troepen geroepen mochten worden tot de verdediging van Nederlandsche terreinvoorwerpen, dat dan die verdediging door hun geoefendheid, hun aanvoering, hun moed en standvastigheid een zoodanig succes moge hebben, dat zij den naam van dat terreinvoorwerp met eer in hun vaandel zullen mogen schrijven.

Ik heb gezegd.

De VOORZITTER.

Majoor VAN ALPHEN, alvorens U dank te zeggen voor Uwe uitmuntende voordracht, zou ik U nog gaarne de volgende inlichtingen vragen:

1e. U zeide dat oorden van des te meer belang voor de verdediging zijn, naarmate zij verder naar achter in de stelling zijn gelegen. Bedoelt U daarmede ook het geval dat zij achter de hoofdweerstandsstrook gelegen zijn?

2e. U sprak over het inrichten van meerdere achter elkander gelegen weerstandslijnen, bij het in staat van verdediging brengen van oorden. Zoudt U eens willen aangeven hoever naar Uwe meening deze weerstandslijnen achter elkander moeten liggen?

Ik hoop, dat U straks deze vragen zult willen beantwoorden en geef thans het woord aan den Kolonel Jhr. ALTING VON GEUSAU.

Kolonel Jhr. J. TH. ALTING VON GEUSAU.

M. d. V., M. H.!

Ik heb niet het woord gevraagd om met den inleider in debat te treden, want ik heb zijne rede niet alleen met bijzondere belangstelling, maar ook met algeheele instemming gevolgd.

Nu er echter thans wederom eens een tactisch onderwerp behandeld is, nadat in den laatsten tijd steeds onderwerpen op het gebied van legervorming en legersamenstelling aan de orde waren, kreeg ik het gevoel van dat oude cavaleriepaard, dat de charge hoorde blazen en toen dacht: „daar moet ik ook bij zijn”. Wellicht is dat ook eenigermate de reden waarom ik het woord vroeg.

Wanneer wij de krijgsgeschiedenis van eeuwen her, zoo-wel als die van den laatsten oorlog bestudeeren, treft het ons, dat vooral oorden en bosschen steeds een groote aantrekkingskracht hebben uitgeoefend op de strijders en het is mijne overtuiging, dat zulks ook in de toekomst zoo blijven zal. Aldus bezien is het onderwerp, dat de Majoor VAN ALPHEN hedenavond zoo duidelijk behandelde in het algemeen en zeker voor de lagere aanvoerders van het grootste gewicht. Wij moeten wel bedenken, dat in een dergelijken strijd nagenoeg alles neerkomt op de geoefendheid en hardnekkigheid van de lagere aanvoerders en de gewone soldaten en er is geen enkele reden om aan te nemen waarom in dezen strijd onze aanvoerders en onze soldaten de minderen zouden zijn van vreemde aanvoerders en soldaten.

Bedenken wij dat in een oord zelfs na de hevigste artilleriebeschieting nog immer dekking te vinden is en dat zelfs de krachtigste vechtwagens maar niet zoo maar, dwars door een dorp heenrijden. Zoo verliezen in dergelijke gevechten de moderne oorlogsmiddelen een belangrijk deel van hunne beteekenis en daardoor vormen oorden en bosschen een belangrijk hulpmiddel voor den zwakkere.

Aldus bezien zal het voor ons aanbeveling verdienen aan deze soort van gevechten een meer dan gewone belangstelling te wijden en ook in den strijd oorden en bosschen veelvuldig in onze verdedigingsmaatregelen te betrekken.

Als aanvulling op de voordracht van Inleider wil ik nog 'n oogenblik Uwe aandacht vragen voor polderdorpen. Deze vormen bijzonder moeilijke aanvaldoelen. Eenerzijds zijn zij evenals alle dorpen moeilijk geheel op te ruimen door artillerievuur, althans in den bewegingsoorlog, terwijl zij anderzijds, dank zij de veelal zeer uitgebreide volkomen

open schootsvelden op de flanken, moeilijk door omvatting zijn ten val te brengen. De eenige mogelijke aanvalswijze is hier de frontale aanval met overmatig sterke artilleristische voorbereiding of m.a.w. de toepassing van het Fransche gezegde: „L'artillerie conquiert, l'infanterie occupe”.

Ter vermijding van onnoodige verliezen, zal de verdediger dergelijke dorpen echter slechts zwak moeten bezetten, d.w.z. zwak aan menschen, maar sterk aan mitrailleurs.

M. d. V. Met deze korte opmerkingen wil ik volstaan. onder dankzegging aan U voor de mij geboden gelegenheid om van mijne belangstelling voor de waardevolle voordracht van Inleider te doen blijken.

Majoor VAN ALPHEN.

M. d. V.

Als antwoord op de twee door U gestelde vragen het navolgende:

Naar aanleiding van de waarde van oorden in verband met hunne ligging ten opzichte van het beloop der stelling, heb ik inderdaad gezegd, dat oorden naarmate zij meer achterwaarts in de stelling zijn gelegen en dus meer onttrokken aan de aardwaarneming, als weerstandskern in waarde toenemen. Een in het voorste gedeelte eener hoofdweerstandstrook gelegen oord, dat als weerstandskern is ingericht, is n. m. m. niet alleen veel kwetsbaarder dan een meer achterwaarts gelegen oord, maar bovendien gaat de verrassende werking van een dergelijke weerstandskern voor een groot gedeelte verloren, daar de aanvaller reeds bij de voorbereiding van zijn aanval en in het bijzonder bij de artilleristische voorbereiding hiermede rekening kan houden, terwijl bovendien de aanval kan worden uitgevoerd door vrijwel ongeschokte troepen. Liggt een dergelijk oord echter in het achterste gedeelte eener hws. of zelfs achter de hws., dan wordt niet alleen de kwetsbaarheid geringer, maar bovendien de kracht der werking, alsmede het verrassende element grooter. De

aanvaller heeft dan reeds een gedeelte zijner krachten verbruikt, hij heeft reeds de noodige verliezen geleden en moet nu als het ware tijdens zijn aanval een speciale actie optuigen om een dergelijk oord ten val te brengen, een speciale actie, die voorbereiding en dus tijd vraagt. Achter in de hws. gelegen zal een dergelijk oord krachtig kunnen medewerken aan de verdediging van de stoplijn, terwijl wanneer de aanvaller er ten slotte in mocht slagen de hws. te doorbreken, dergelijke achter de hws. gelegen oorden de kernpunten kunnen vormen voor de troepen, welke bestemd zijn de bres te stoppen en in het bijzonder de zijwaartsche uitbreiding van het succes tegen te gaan, de kernpunten derhalve van een nieuwe verdedigingslijn, die ten doel heeft *den aanvaller opnieuw door vuur tot slaan te brengen* en zodoende de voorwaarden te schep-
pen voor den later volgenden tegenaanval.

Resumeerende ben ik na bestudeering van dit vraagstuk tot de conclusie gekomen, *dat een tot weerstandskern ingericht oord van geen overwegende beteekenis zal zijn voor het behoud van de frontlijn, dat het echter van groote waarde kan zijn voor de verdediging van de stoplijn en ten slotte van bijzondere beteekenis voor het beletten van de uitbreiding van 's vijands succes.*

Thans de tweede vraag. Voorwat betreft de ligging van en in het bijzonder de afstand tusschen de verschillende weerstandslijnen in een oord, zou ik twee gevallen willen onderscheiden, n.m.l. het geval dat de inwendige verdediging, zij het ook plaatselijk, gesteund kan worden door de verdedigende artillerie en het geval dat dit uitgesloten is.

In het eerste geval zal, evenals bij de verdediging in normale terreinen, de afstand tusschen de weerstandslijnen zoo groot moeten zijn, dat de artillerie gelegenheid heeft voor een weerstandslijn zijn projectielen te deponeeren. In het tweede geval zal n. m. m. de afstand tusschen de verschillende weerstandslijnen geheel bepaald worden door de figuratie van het oord.

Den kolonel Jhr. ALTING VON GEUSAU dank ik zeer voor de waardevolle aanvulling, welke hij aan mijn beschouwingen heeft willen geven.

Ik heb bij den aanval op oorden betoogd, dat door de aanwezigheid van bijzondere terreinsomstandigheden een frontaanval geboden kan zijn en nu is ook mijne meening, dat het polderland een dier bijzondere terreinsomstandigheden vormt, waar dus een frontaanval de eenige oplossing is, een frontaanval uitgevoerd, zooals door den kolonel Jhr. ALTING VON GEUSAU zoo kernachtig aangegeven.

Ook ten opzichte van de waarde van oorden en bosschen bij de verdediging door Nederlandsche troepen, welke beschikken over beperkt materieel, sta ik geheel aan de zijde van den kolonel VON GEUSAU. In mijn eindconclusie betreffende het gevecht om bosschen heb ik reeds gezegd, dat een weermacht, welke beschikt over beperkte middelen, in boschgevechten het middel kan vinden het gebrek aan strijdmiddelen op te heffen door superioriteit in geoefendheid en aanvoering. Dit geldt ook — zij het niet in dezelfde mate — voor oorden.

M. d. V.

Mij rest thans U dank te zeggen voor de gelegenheid, die U mij hebt gegeven, de beide debaters te beantwoorden.

Generaal-Majoor S. G. NAUTA PIETER.

M. d. V. Het is niet om mij met den geachten inleider in debat te begeven en evenmin om nadere toelichtingen te vragen, dat ik U verzoekt mij even het woord te willen verleenen, doch wel om een kort woord te zeggen namens het gehoor van hedenavond.

Wij, leden van Krijgswetenschap, die in „de provincie” wonen, zijn niet in de gelegenheid in dezelfde mate van ons lidmaatschap te profiteeren, als zij die te 's Gravenhage verblijf houden.

Weliswaar ontvangen wij zeer geregeld het gedrukte verslag van de gehouden lezingen en debatten, maar het is toch zeker waar, dat het aanhooren van het gesproken woord veel meer nut heeft dan het lezen der verslagen alleen.

Het is daarom, dat ik ons Bestuur wil dank zeggen voor het besluit om ook weer eens te Arnhem een spreker te doen optreden. Ik hoop M. d. V., dat U tevreden is over de opkomst. Indien er hedenavond niet tevens een bijeenkomst van den B.V.L. plaats had, zouden er vermoedelijk nog veel meer reserve-officieren aanwezig zijn geweest. Wij allen hier in Arnhem hopen van harte, dat onze garnizoensplaats in de naaste toekomst wederom voor het doen houden eener vergadering zal worden aangewezen.

Het is mij ten slotte een aangename taak U, het Bestuur en den spreker nogmaals namens alle aanwezigen zeer te bedanken voor hetgeen ons hedenavond geboden is.

De VOORZITTER.

Mijne Heeren.

Ik dank den Generaal NAUTA PIETER voor zijne vriendelijke woorden. Voorts wil ik den spreker van hedenavond namens ons allen dankzeggen voor zijne uitnemende rede. Ook den Kolonel VON GEUSAU dank ik voor zijne toevoeging, en den Majoor VAN ALPHEN voor de beantwoording van mijne vragen.

Mijne Heeren, tactische vraagstukken als het hier hedenavond behandelde verdienen onze volle belangstelling, in de eerste plaats met het oog op onzen dienst. Vooral de lagere bevelvoering wordt telkens geplaatst voor de vraag hoe oorden, bosschen of hoogten moeten worden verdedigd of aangevallen, en de bestudeering van deze vragen geeft er omgekeerd weder aanleiding toe, dat men ze tot onderwerp van eene oefening maakt.

Maar de geheele studie der tactiek is van zooveel belang voor ons, omdat zij een onderdeel vormt van onzen

arbeid voor ons beroep en voor onze weermacht, die onze belangstelling zoozeer noodig heeft. Onze weermacht heeft moeilijke jaren achter zich, waarin maar steeds de 'daarvoor beschikbare gelden worden verminderd, en haar het allernoodigste werd onthouden. Gelukkig schijnt er echter meer begrip te komen voor de plaats, die zij in ons staatsbestel inneemt. Men gaat inzien dat het zóó niet langer kan, en dat de weermacht zoodanig moet worden uitgerust en gcoefend dat zij 'de Regeering inderdaad in staat kan stellen om zoo noodig de neutraliteit van ons grondgebied te handhaven.

Het is eene schoone taak voor ons allen om, elk in eigen kring, te trachten daarvoor belangstelling te wekken, opdat uit ons gansche volk een drang ontsta om aan de volksvertegenwoordiging duidelijk te maken dat de gelden, aan een goede weermacht besteed — de kolonel FURSTNER drukte het in onze laatste bijeenkomst zoo juist uit — in de hoogste mate „productief” zijn, en dat zij dan ook behooren te worden beschikbaar gesteld. Dan zal de officier zijn werk kunnen doen met de wetenschap, dat dat werk alom in den lande gewaardeerd wordt en dat de toewijding die hij aan dat werk geeft, vruchten afwerpt die daaraan evenredig zijn.

Met den wensch dat het spoedig zoo worden moge, sluit ik deze vergadering.
